

La rapa

(ALDC, V, 957. La rapa)

L'enunciat designa el "ràim despullat dels grans" (*DIEC*). Els quatre significants bàsics que es reparteixen el territori són:
 1) *rapa* (s. XV), d'origen incert, potser del suditalià *rappa* (< *grappa* 'gotim, raïm' < germ. *KRAPPA 'grapa, urpa'); der. *rapassa* 43, 47, 52, amb el suf. despectiu *-assa* (< -ACEA), com *calorassa*, *manasses*;

2) *raspa* sembla un der. de *raspar* (< germ. *HRASPON 'arrencar'), amb els der. *raspall* 160, 162, 189, 190, format amb el suf. *-all* (< -ACULU), com el de *forçall*, *plomall*, i *raspaixo* 166, adaptació del cast. *raspajo* d'acord amb la correspondència cast. [χ] = cat. [ʃ], com cast. *nava[χ]a* → cat. *navaixa*, cast. *anto[χ]o* → cat. *val. antoix*, etc. (veg. Veny, 2006 a: 69-71); però, atès que *raspa* coneix sols una àrea val. i que el seu der. *garraspa*, encreuat amb *garra*, ocupa poblacions nord-occ. contigües a l'arag. (cf. *ALEANR*, II, mapa 199), hem de concloure que els dos mots han arribat des de l'arag.;

3) *gaspa* (s. XVII), més que una var. de *caspa* (*DECat*), constitueix, al nostre parer, un manlleu a l'oc. *gaspa*

(< probablement gäl·lic *WASPA 'deixes, rebuig', cf. oc. *gaspilhar*, fr. *gaspiller*; cf. Alibert, *DHLF*);

4) *barrusca*, der. de *barra* (< preromà) encreuat amb *llambrusca* 'vinya silvestre' (< llat. vg. LAMBRUSCA); var. *barrusca del carroll* 118 (*carroll*, var. de *carràs*).

Altres mots més locals: *brot* 30, del gòtic *BRŪT; *carràs* 'feix de llenya; penjoll' 90, 93 (o l'híbrid *carràs sin raïm* 93), d'origen incert, amb els der. *escarrell* 33 i *carroll* 118; *ra[θ]imo* 94 ← cast. *racimo* (< llat. vg. RACĪMU 'gotim'); *espina* 95, des de 'planta espinosa' (< SPĪNA); *despulla* 27, postverbal de *despullar* (< DESPŮLĀRE 'saquejar, robar'); *pelofa* 86, der. de *pèl* o de *pelar* (< PĪLARE) 'llevar la pell' < 'llevar el pèl', més el suf. poc comú *-ofa*.

Geogràficament, *rapa* ocupa el bal., l'alg. i el cat. or. principatí estès cap al tort. i el val. sept., mentre que *raspa*, *garraspa* i *barrusca* s'escampen pel cat. occ. *Gaspa* és un manlleu a l'oc., com tants d'altres (*belleu* 'potser', *pou* 'por', *veire* 'got', etc.).

Són mots normatius *rapa* i *barrusca*, des del *DOrt*, 1917.

